

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Факультет музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Кафедра академічного співу

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**Творчість М. Скала-Старицького в контексті українського
тенорового виконавства**

Виконав Кольца Олександр Васильович
Студент 4 курсу
денної форми навчання
спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
профілізації «Академічний спів»

Науковий керівник
докторка мистецтвознавства
професор кафедри музичної
медієвістики та україністики
Граб Уляна Богданівна

Рецензент:
докторка мистецтвознавства
професор кафедри музичної
медієвістики та україністики
Новакович М. О.

Львів 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. УКРАЇНСЬКЕ ТЕНОРОВЕ ВИКОНАВСТВО XX СТ. : ЕМІГРАЦІЙНИЙ ВИМІР	6
1.1 Українська мистецька еміграція: історіографія, особливості	6
1.2 Співаки тенори як складова музичної діаспори: персоналії	9
РОЗДІЛ 2 . МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ - ВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕНОР У КОНТЕКСТІ ДОБИ.....	19
2.1. Життєтворчість шлях М. Скала-Старицького у викликах еміграційного буття.	19
2.2. Творча діяльність М. Скала-Старицького на європейських оперних сценах	23
2.3 Композиторська грань таланту великого тенора М. Скала- Старицького (на прикладі твору «За волю України», слова і музика М. Скала- Старицького)	29
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	32

ВСТУП

Україна подарувала світові багато видатних особистостей, які складають славу своєї країни. Безліч відомих всьому світу митців народилися в Україні, або у них є українське коріння. Тернопільщина, один з регіонів України, музично-мистецькі традиції якої мають міцне національне коріння, що сприяло розквіту самобутніх талантів ще здавна. Тут народилася співачка світової слави Соломія Крушельницька, звідси походять композитор, піаніст, диригент, педагог й музичний критик Василь Барвінський, видатний композитор Денис Січинський, композитор Іван Левицький та багато інших музичних знаменитостей.

Визначне місце серед своїх талановитих земляків займає оперний співак, педагог, музично-громадський діяч Мирослав Скала-Старицький (театральний псевдонім - Міро Скаля). Більшу частину свого життя, до якого відноситься період найвищого творчого розквіту, він прожив за межами свого рідного краю, за яким завжди тужив і до якого часто линув у піснях. Покинувши рідну землю, Мирослав Скала-Старицький змушений був довічно залишитися на чужині.

Завдяки щедрому вокально-музичному обдаруванню і наполегливій праці, надзвичайній вимогливості до себе, вірі у власні сили, Мирославу Скала-Старицькому вдалося пройти мистецький шлях від церковного крилосу у невеликому подільському містечку до найвідоміших оперних і концертних залів світу.

Довгі роки ім'я Мирослава Скала-Старицького було замовчуване, неприйнятне для української радянської культури, так як належав він до тих, котрих офіційна ідеологія трактувала як «зрадників». Зате Мирослава Скала-Старицького вже знали у Європі, Америці, Африці. Він виступав у п'ятнадцяти країнах світу на сценах близько 80-и театрів та концертних залів, маючи всюди великий успіх. Співак спонукав своїм мистецтвом вибухати оваціями найбільші оперні та концертні зали світу, які гостинно

відчинялися перед ним. Його часто засипали на сцені квітами. Але зі слів Мирослава Скала-Старицького: «Ніякі ... квіти й оплески чужого слухача не дадуть такої насолоди, як скромне визнання свого рідного, українського...» [11, С.3]. Не міг він приїхати тільки в Україну й подарувати насолоду від свого таланту рідному народові.

Мирослав Скала-Старицький так мріяв повернутися в Україну, але цієї щасливої миті не судилося дочекатися. На тихому цвинтарі невеличкого французького містечка Епіне, поблизу мальовничої річки Сени, видніє нічим не помітна могила. Це могила Мирослава Скала-Старицького. До неї не часто навідуються, тут рідко з'являються квіти, бо рідна земля того, чий прах могилі покоїться, далеко...

Незважаючи на феноменальний успіх М. Скала-Старицького на європейських оперних сценах, на його багату виконавську діяльність, його постаті присвячена набагато досліджень, серед яких треба назвати невеликі монографічні праці І. Соневицького та Б. Петраша, а також публікацію є. Лазаревич про взаємини М. Скала-Старицького з М. Антоновичем та ряд невеликих матеріалів у емігрантській періодиці. Архів Скала-Старицького, на сьогодні ще не опрацьований, знаходиться в музеї С. Крушельницької, об'ємне листування співака з відомим музикологом та диригентом М. Антоновичем, що знаходиться в архіві М. Антоновича в Лабораторії медієвістичних досліджень ЛНУ ім. Франка, теж потребує ретельного вивчення і осмислення. Все це зумовлює **актуальність** дослідження.

Об'єктом роботи є українське тенорове виконавство діаспори ХХ ст.

Предметом дослідження є творча діяльність українського співака-тенора Мирослава Скала-Старицького.

Метою даної роботи є дослідження творчості Мирослава Скала-Старицького в контексті українського тенорового виконавства, актуалізації цієї видатної постаті в українському музикознавчому дискурсі.

Мета роботи визначила **ряд завдань**, а саме:

1. Висвітлити особливості формування української мистецької еміграції;
2. Розглянути співаків-тенорів як складову музичної діаспори у персоналіях;
3. Прослідкувати життєвий шлях М. Скала-Старицького в обставинах еміграційного буття;
4. Дослідити виконавську, творчу діяльність М. Скала-Старицького на європейських оперних сценах;
5. Розкрити композиторський аспект творчості видатного співака на прикладі його твору «За волю України», (слова і музика М. Скала-Старицького)

Методами дослідження є наступні:

- біографічний - для формування періодизації життєвого та творчого шляху Мирослава Скала-Старицького.
- описово-системний - для виявлення і систематизації інформації про творчість Мирослава Скала-Старицького.
- аналітичний - для висвітлення характерних рис вокальної, педагогічної та музично-громадської творчості Мирослава Скала-Старицького.
- Метод теоретичного узагальнення – у формулюванні Висновків.

Новизна дослідження обумовлена актуалізацією в українському музикознавчому дискурсі творчості Мирослава Скала-Старицького як оперного співака, педагога та музично-громадського діяча. В дослідженні також вперше проаналізований солоспів авторства М. Скала-Старицького, віднайдений у архіві М. Антоновича.

Робота складається із вступу, двох розділів, висновку та списку літератури.

РОЗДІЛ 1. УКРАЇНСЬКЕ ТЕНОРОВЕ ВИКОНАВСТВО XX СТ. : ЕМІГРАЦІЙНИЙ ВИМІР

1.1 Українська мистецька еміграція: історіографія, особливості

Протягом XX ст. українське мистецьке життя за теренами рідного краю процвітало практично на всіх континентах світу. Культурно-мистецькі осередки українства створювалися і прогресували у кожній країні. Все залежало від історичних умов, хвиль еміграції, а також присутності яскравих представників музичної культури. Першими центрами еміграційного музичного життя були США та Канада.

Під час першої еміграційної хвилі до Канади прибували прості заробітчани із Буковини та Галичини. Тому в країні почало зароджуватися аматорське мистецтво. Розвивалися імпровізовані хори різних складів, відбулися перші концерти присвячені Т. Шевченку, а також була перша постановка театральної вистави «Аргонавти». Переважно ініціативу брали на себе народні виконавці: дяки, вчителі, сільські музиканти, троїсті музики.

Згодом до Канади прибувало все більше національно свідомих та освічених українських громадян, завдяки яким культурне та мистецьке життя української діаспори у країні активно розвивалося. У Канаді почали створюватися велика кількість музичних гуртів, хорів, танцювальних колективів, оркестрів. Утворювалися курси для музикантів щоб отримати професійну освіту, а також відкрилася школа українських танців. У країні важливу роль відігравали хори, а також солісти. Відбувалося величезна кількість концертів та мистецьких заходів, які були на вищому рівні.

Серед оперних і камерних співаків та співачок можна зазначити С. Крушельницьку, М. Скала-Старицького, М. Голинського, Г. Ярошевича, В. Тисяк, М. Сокіл, Т. Яримій, Й. Гошуляк, І. Мигаль, М. Кокольську, П. Лабінського, Є. Столярчук-Бімс, Д. Йоха-Березенець, які плідно виступали у Канаді, зокрема у Торонто та Вінніпезі [5, С.225].

У США з плином емігрантів масово розвивалась хорова творчість, вокальні ансамблі, драматичні гуртки, оркестрова діяльність, а також розросталися танцювальні ансамблі. Музично-культурними центрами в країні були Детройт, Чикаго, Філадельфія, Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Клівленд, Нью-Джерсі. У кожному з цих куточків країни бурхливо діяла українська культурна діаспора. Проводилися численна кількість мистецьких заходів, фестивалів, великих концертів присвячених українським поетам, композиторам та митцям. Виконувалася українська музика, звучала українська поезія. Відбулися постановки кількох опер, зокрема «Наталка Полтавка», «Анна Ярославна», «Зальоти Соцького».

Також активну творчу діяльність у США проводили оперні та камерні співаки і співачки, а саме: Є. Зарицька, Р. Бабак, М. Скала-Старицький, Х. Липецька, Г. Колесник, В. Баранський, М. Фатюк, М. Ясінська-Мурована, Є. Василенко, І. Рубінович, Л. Малацюк, П. Яцко, М. Гребінецька, П. Плішка, Г. Шустикевич, Б. Чаплинський, Ш. Ордася-Баранська, І. Малацюк, В. Лядіс, П. Ординський, А. Добрянський, Л. Рейнарович [5, С.231].

Під час другої хвилі еміграції музичними осередками для українців стали європейські країни, а саме: Німеччина, Польща, Австрія, Франція, Чехо-Словаччина. Через складні історичні умови у Європі були створені військові концентраційні табори.

У Польщі при таких таборах утворювалися різні гуртки та колективи, а саме хорові, драматичні, танцювальні, оркестрові, вокальні. Ставилися вистави, проводилася велика кількість різнопланових концертів. Вагомими культурними центрами для українців були Варшава, Перемишль, Каліші, Стшалково, Тарнові. Щодо співаків і співачок, які виступали на польських сценах можна відзначити: С. Крушельницька, В. Тисяк, М. Сокіл, Л. Мацюк [5, С. 245].

В Німеччині музично-культурним осередками були табори Вецляра, Яблонного, Зальцвеля, Йозифа, а також міста : Мюнхен та Берлін. В таборах відбулися великі концерти на присвяту українським митцям, поетам, письменникам, композиторам, культурним діячам. Активно виступали танцювальні колективи, симфонічні оркестри, хори. Звучали українські народні пісні, твори українських композиторів. Були поставлені оперні і драматичні вистави: «Запорожець за Дунаєм», «Наталка Полтавка», «Назар Стодоля», «Невольник», «Сватання на Гончарівці». Серед співаків та співачок, які активно концертували у Німеччині були О. Руснак, Н. Дорошенкова, О. Лозицька, В. Тисяк, К. Чічка-Андрієнко, О. Євсевський, Л. Черних, М. Кардаш, В. Максимович, І. Рудавський, Ф. Носенко, І. Туркевич-Мартинець, Д. Йоха-Березенець, І. Зайферт, Л. Рейнарович, В. Хмара, І Синенька-Іваницька [5, С.233].

В часи еміграції у ХХ ст. Австрія теж була місцем для розвитку культурно-мистецького та музичного життя. Зокрема у Відні, Зальцбурзі, Інсбруку, Бregenці, Ляндаку проводилися різноманітні концерти. Виступали хори, оркестри, ансамблі. Були камерні виступи. Звучала українська пісні. У Австрії співали такі солісти як М. Скала-Старицький, В. Янковський, І. Маланюк, Едвін Грос-Пігуляк, Р. Любинецький [5, С.244].

Чехо-Словаччина прийняла до себе чималу кількість українських емігрантів. Тут бурхливо прогресувало музично-культурне життя. Мистецькими осередками були Прага, Брно, Градець-Кралов, Братислава, Лєдвіць, Ужгород. У країні навчалось багато видатних українських музикантів та композиторів. Відбувалися численні концерти на вищому мистецькому рівні. Виступали оркестри, співали хори, були постановки вистав. Лунала українська музика. Серед видатних співаків та співачок, які проводили активну творчу діяльність у Чехо-Словаччині можна відзначити: М. Менцинського, М. Гребінецьку, М. Голинського, Р. Любинецького, Б. Самойловича, М. Скала-Старицького, С. Нагірну, Г. Дяченко, О. Руснака, М. Самойловича, Н. Дяченко-Гордаша, І. Птицю, Б. Левитського [5, С.238].

У Французьких містах таких як Париж, Ліон, Шалет, Омекур, Кнютаж, Крезю жваво розвивалося мистецьке життя. Здійснювалася велика кількість концертів, зокрема присвячених українським митцям та культурним діячам. Звучали оркестри, ансамблі, хори, вокальні виступи. Щодо співаків та співачок можна зазначити М. Скала-Старицького, Є. Зарицьку, Д. Мазурик, У. Чайківську [5, С.246].

До країн в яких теж діяло активне музичне життя українських емігрантів були Великобританія, Італія, Югославія, Туніс.

1.2 Співаки тенори як складова музичної діаспори: персоналії

До тенорів, які вели творчу діяльність і жили за межами рідного краю можна віднести Модеста Менцинського, Олександра Мишугу, Михайла Голинського, Кліма Чічку-Андрієнка, Романа Любинецького, Теодора Пасічинського, Євгена Гушалевича, Ореста Руснака, Мирослава Скала-Старицького.

Олександр Мишуга (Філіппі Мишуга) ліричний тенор, оперний співак та педагог. Навчався у Львівській консерваторії (1878-1881 роки) у класі Валерія Висоцького, а також у Міланській консерваторії (1881-1883 роки) у класі М. Джованні. Митець здійснив перші свої концерти у Львові 1880 році, а в опері вперше виступив у місті Форлі (Італія) 1883 році. Олександр зачаровував своїм голосом та чудово співав у Ніцці, Туріні, Мілані, Флоренції. Був солістом: Львівського оперного театру (1883-1884 рр.), Варшавського великого театру (1884-1885 рр.). Співак виступав у Празі, Відні. В газетах про Мишугу писали вельми схвально, ставивши маестро в ряди з найкращими співаками того часу, а саме : з М. Баттістіні, Е. Карузо.

У роки 1885-1905, Олександр Мишуга з неймовірним успіхом співав у величних оперних театрах Європи. Преса захоплювалася Олександром, називаючи «найпрекраснішим ліричним тенором доби» [4, С. 355]. Критики замилювалися свіжістю та силою його голосу, а також відзначали високу майстерність володіння диханням.

Маестро виступав у операх: «Кармен» Ж. Бізе (у ролі Хозе), «Ромео і Джульєтта» Ш. Гуно (у ролі Ромео), «Ріголетто» Дж. Верді (у ролі Герцога), «Фауст» Ш. Гуно (у ролі Фауста), «Любовний напій» Г. Доніцетті (у ролі Неморіно), «Травіата» Дж. Верді (у ролі Альфреда), «Фаворитка» Г. Доніцетті (у ролі Фернандо), «Трубадур» Дж. Верді (у ролі Манріко), «Госка» Дж. Пуччіні (у ролі Каварадоссі), «Аїда» Дж. Верді (у ролі Радамеса), «Лючія ді Ламмермур» Г. Доніцетті (у ролі Едгара), «Бал-маскарад» Дж. Верді (у ролі Річарда), «Сільська честь» П. Масканьї (у ролі Турідду), «Гугеноти» Д. Меєрбера (у ролі Рауля), «Паяци» Р. Леонкавалло (у ролі Каніо), «Німа з Портічі» Л. Обера (у ролі Мазаньєлло).

Мишуга багато співав на концертах присвячених ювілеям І. Франка, Т. Шевченка та багатьох інших українських культурних діячів. Виконував українські твори таких композиторів як В. Матюк, А. Вахнянин, М. Лисенко.

Олександр Мишуга вважається одним з найкращих інтерпретаторів романсів та народних пісень. Співак вмів майстерно передати почуття, стиль, характер. Для нього писали твори чудові композитори Польщі, такі як Г. Опінський, В. Желенський, А. Мюнхгаймер. Олександра Мишугу вельми цінували не лише в Україні, але й за її межами.

Модест Менцинський героїчний тенор, оперний та камерний співак. Навчався у Львівській консерваторії у класі В. Висоцького. У 1899 р. поїхав до Німеччини, де навчався у Юліуса Штокгаузена. В 1901 році дебютував на оперній сцені у ролі Ліонеля в опері «Марта» Ф. Флотова. Менцинський співав партії першого тенора у Королівській опері Стокгольма (1904-1908 рр.), Львівській опері (1908-1909 рр.), Кельнській опері (1910-1926 рр.). Маєстро виступав на величних театральних сценах світу: Мюнхена, Відня, Франкфурта-на-Майні, Лондона, Копенгагена, Амстердама, Берліна та багато інших. Співак був нагороджений Шведським орденом, а також орденом Вази, за чудову мистецьку майстерність та професіоналізм.

Модест Менцинський був вельми освіченим митцем, до оперних ролей підходив з великим ентузіазмом та заглиблювався у найдрібніші деталі: епохи, сюжету, стилю. Володіючи сімома мовами міг цілісно передати почуття, емоції та образ персонажа. Менцинський неймовірно виконував солоспіви М. Лисенка на вірші Т.Г. Шевченка. Співак вмів чудово інтерпретувати твори, висвітлюючи всі тонкощі.

Модест не забував своєї української національності та постійно контактував із краянами за межами рідної землі. Виступав на Шевченківських академіях для військовополонених українців у таборах Вецляр і Зацведель у Німеччині в 1916 році, де співав українські народні пісні, солоспіви М. Лисенка, Д. Січинського на вірші Б. Лепкого, І. Франка, Т. Шевченка, а також виконав гімн «Ще не вмерла України» М. Вербицького. Співак неодноразово брав участь у Шевченківських концертах у Празі.

Менцинського дуже любила німецька публіка, через неймовірне виконання головних ролей у Вагнерівських операх. Модест більше ніж 15 років був першим героїчним тенором у Кельнській опері. У репертуарі маестро було більше 50 опер. Музичні критики захоплювалися неймовірно дзвінким та сильним голосом митця, чудово оцінювали його артистичність та передачу образу. Це був перший український співак, який отримав титул Камерного співака.

Модест Менцинський часто виконував українські народні пісні та романси: В. Барвінського, М. Лисенка, С. Людкевича, В. Матюка, Я. Ярославенка, Д. Січинського та багато інших.

Євген Гушалевич драматичний тенор, камерний і оперний співак. Навчався у Львівській консерваторії (1884-1886) у класі В. Висоцького, а також у Віденській консерваторії (1888-1890) у класі Й. Генсбахера і «Театрально естрадній студії». Гушалевич вперше виступив на оперній сцені у ролі Рауля в опері «Гугеноти» Д. Меєрбера у Братиславі. Солював Євген у Прешберзькій опері (1891-1892), Аахенській (1892-1893), Берлінській (1893-1894), Празькій (1893-1901). Співав у Львівському оперному театрі, а також у театрах Варшави.

Митець чудово виконував партії: Манріко в опері «Трубадур» Дж. Верді, Тангейзера в опері «Тангейзер» Р. Вагнера, Каніо в опері «Паяци» Р. Леонкавалло, Ерік в опері «Летючий голландець» Р. Вагнера, Арнольд в опері «Вільгельм Телль» Дж. Россіні, Турідду в опері «Сільська честь» П. Масканьї, Флорестан в опері «Фіделіо» Л. ван Бетховена, Рауль в опері «Гугеноти» Д. Меєрбера, Лоенгрін в опері «Лоенгрін» Р. Вагнера, Васко да Гама в опері «Африканка» Д. Меєрбера, Радамес в опері «Аїда» Дж. Верді [4, С. 356].

Євген Гушалевич мав феноменальний голос із безмірним діапазоном, силою та красою. Зачаровував слухачів своїм металевим тембром, неймовірно чіткою дикцією та чудовим фразуванням, співаючи партії різноманітними мовами: польською, німецькою, італійською. Славився співак майстерним виконанням меєрберзьких та вагнерівських опер. Маєстро також брав участь у концертах присвячених Тарасу Григоровичу Шевченку. Гушалевич співав українські солоспіви таких композиторів як Д. Січинського, А. Вахнянина, М. Лисенка та багато інших, а також виконував українські народні пісні.

Орест Руснак (Рудольф Герлах) ліричний тенор, оперний співак. Народився на Буковині, навчався у Чернівцях в учительській семінарії. В роки Першої світової війни був добровольцем УСС, а також був сотником УГА. В 1919 р. хлопець потрапив у табір полонених у Німеччині, де співав у хорі. Орест виконував головну партію на концерті присвяченому Т. Г. Шевченку, за що отримав пропозицію навчатися у Празі. Вчився у Празькій консерваторії (1920-1923 рр.) у класі професора Етона Фукса, у Мілані (1925 р.) у педагога Ларі, а також у Берліні (1927-1928 рр.) у класі Штрікгольда. У 1924 році Руснак вперше виступив на оперній сцені у партії Рудольфа в опері «Богема» Дж. Пуччіні у Кенігзберській опері. Був

солістом Кенігзберського оперного театру (1924-1926 рр.), Штеттенського (1926-1927 рр.), Хемніцького (1928-1930 рр.), Ірацького (1930-1931 рр.) , а також Мюнхенського (1931-1938 рр.).

Фахові музичні критики високо оцінювали Ореста Руснака . Маєстро володів багатьма мовами: чеською, італійською, німецькою, французькою. Руснак мав неймовірний голос, чудову техніку, широкий діапазон , чарівне забарвлення тембру, за що публіка вельми цінувала співака [4, С. 363].

Митець прекрасно виконував партії: Річарда в опері «Бал- Маскарад» Дж. Верді, Каварадоссі в опері «Тоска» Дж. Пуччіні, Йонтека в опері «Галька» С. Монюшка, Герцога в опері «Ріголетто» Дж. Верді, Рудольфа в опері «Богема» Дж. Пуччіні, Арнольда в опері «Вільгельм Телль» Дж. Россіні, Манріко в опері «Трубадур» Дж. Верді, Рауля в опері «Гугеноти» Д. Мейєрбера, Радамеса в опері «Аїда» Дж. Верді, Неморіно в опері «Любовний напій» Г. Доницетті, Едгара в опері «Лючія ді Ламмермур» Г. Доницетті.

В 1937 році Руснак отримав титул Камерного співака. Виступав у державній опері Баварії, а також у різноманітних містах Австрії та Німеччини : Лейпцигу, Відні, Берліні, Дрездені, Лінці та інших. Орест Руснак активно співпрацював з українцями і ніколи не забував свою українську ідентичність. Співав у концертах присвячених Т. Г. Шевченку у Відні, Берліні, Празі. Маєстро гастролював у містах США та Канади: Чикаго, Нью-Йорку, Детройті, Монреалі, Торонто.

У репертуарі Ореста Руснака в концертах переважали українські пісні, солоспіви С. Людкевича, Я. Степового, Н. Нижанківського, М. Лисенка, В. Барвінського, Я. Лопатинського та багатьох інших українських композиторів. Велику кількість сольних концертів співак провів на німецьких сценах, де постійно вагому роль посідала українська пісня.

Митець вмів передати глибокі почуття, стилістику, мав чудовий індивідуальний підхід до виконання української пісні.

Клим Чічка-Андрієнко тенор, оперний співак. Навчався у Італії. Солював у Берлінській філармонії (1928-1941 рр.). Його феноменальний голос часто порівнювали із голосом Е. Карузо. Клим Чічка-Андрієнко багато концертував Німеччиною, а такою робив виїзні концерти у Нідерланди, Італію та Францію.

Маестро мав унікальної краси голос, благородний, м'який, із безмірно великим діапазоном рівним у кожному регістрі. Співак вирізнявся геніальним вокальним інтелектом, блискучим фразуванням, безкраїми верхніми нотами та прекрасною дикцією [4, С. 367].

У репертуарі Чічки-Андрієнка були твори Й. Брамса, Дж. Верді, Ф. Шуберта, Ф. Ліста, Г. Генделя, Ф. Флотова, Р. Шумана, П. Масканьї, Ж. Бізе, Р. Вагнера, Дж. Пуччіні, Д. Меєрбера, Р. Леонкавалло.

Митець надавав перевагу німецькій музиці, яку виконував прекрасно, хоча фахові музичні критики писали про його блискуче виконання італійської класики, оскільки саме там голос Кліма звучав найкраще.

На підтримку України у 1931 році, Клим Чічка-Андрієнко організував великий український концерт у Берлінській філармонії, де заспівав українську програму. Маестро виконав твори С. Людкевича, В. Барвінського, Д. Січинського, М. Лисенка, О. Бобикевича, О. Нижанківського, а також українські думи та народні пісні. Критики були у захваті. Співак передав усю тугу за рідним краєм, глибокі почуття, зворушливість

Михайло Голинський героїчний тенор, оперний співак. Навчався у Львівській консерваторії у класі Ч. Заремби, а також у Міланській консерваторії у Е. Гарбіно. Голинський був солістом Одеської, Київської та Харківської опер (1926-1930 рр.). Співав у оперних театрах Європи: Варшави, Познані, Кракова, Львові. В 1938 році співак мав гастрольне турне Канадою та США, де й залишився жити.

Михайло Голинський, виступаючи у «Town Hall», виконував не лише оперні арії, але й українську програму, до якої входили твори: С. Людкевича, О. Нижанківського, В. Балтаровича, М. Лисенка, Н. Нижанківського, М. Гайворонського.

Голинський з неймовірним успіхом заспівав у Канаді, після чого на шпальтах газет були вельми схвальні відгуки. Його називали «українським Карузо» [4, С. 366]. Культурні поціновувачі були в захваті від маестро, захоплюючись його феноменальним блискучим голосом, яскравим металевим звуком та темним шляхетним забарвленням. Митець прекрасно передавав глибокі почуття, був майстром інтерпретації. Маючи кришталевий голос, Михайло Голинський вважався одним з кращих світових тенорів цього часу.

Співак багато концертував, а також приділяв велику кількість часу культурно-громадським справам. Голинський активно співпрацював із Левом Туркевичем, під керівництвом якого співав у низці вокально-симфонічних концертів, а також виступав у опері «Купало» А. Вахнянина у ролі Степана.

Теодор Пасічинський тенор, оперний та камерний співак. Навчався у Львівській консерваторії (1905-1913 рр.) у класі Галини Ясеницької. Під час Першої світової війни хлопець воював та потрапив у полон. Після війни мав змогу навчатися у Відні співу. Пасічинський виступав у різних оперних

театрах Європи, а саме у Австрійських, Німецьких, Швейцарських. Його репертуар налічував велику кількість партій першого тенора у операх В.А. Моцарта, Дж. Пуччіні, Ж. Бізе, Р. Леонкавалло, Дж. Верді, Р. Штрауса, Д. Меєрбера.

Публіка вельми любила Теодора Пасічинського, оскільки він мав чудовий, дзвінкий від природи голос із широким діапазоном. Співак вмів чуттєво передати образ героїв, володів прекрасним драматичним талантом [4, С. 362].

Маестро також займався концертною діяльністю, де ніколи не забував за українську пісню. Пасічинський постійно виконував українські твори на концертах, поєднуючи їх із зарубіжною програмою.

Роман Любинецький лірико-драматичний тенор, оперний співак та педагог. Народився на Галичині, навчався у Віденській консерваторії (1909-1914 рр.). В 1914 р. співак дебютував на оперній сцені у Дрезденському оперному театрі. Солював у Дрезденській опері (1914-1915 рр.), Краківській опері (1917-1918 рр.). У 1918 році Роман Любинецький почав співати партії першого тенора у Загребській оперні в Хорватії (1918-1929 рр.). Публіка захоплювалася чудовим голосом співака, його теплим лірико-драматичним тембром та прекрасною акторською грою. Співаючи в Хорватії, митець досягнув величезну популярність та прихильність поціновувачів оперного співу [4, С. 361]. Маестро багато концертував у Європі, а саме у Відні, Гамбурзі, Празі, Дрездені. Любинецький гастролював містами Польщі.

До репертуару Романа Любинецького входили майже всі головні партії першого тенора. Преса вельми цінувала співака та зачаровувалася глибокою музикальністю і особливим звучанням Любинецького.

Митець активно займався концертною діяльністю, де постійно в програмах звучали не лише оперні арії, а й українські народні пісні. Роман Любинецький брав участь у концертах присвячених Т.Г. Шевченку у Відні (1911-1915 рр.) на яких виконував твори Д. Січинського, М. Лисенка. Виступав разом із піаністом та композитором В. Барвінським Східною Галичиною та містами Чехо-Словаччини.

Певний період свого життя Любинський присвятив викладанню співу у Львові (1929-1943 рр.). У 1944 році через більшовицьку владу, маестро був вимушений емігрувати з України назавжди.

Через брак української сцени, всі чудові українські співаки були змушені співати за межами рідного краю у чужоземних театрах. Проте почуття та любов до рідної України могли передати у концертах, де постійно переважав український національний репертуар.

РОЗДІЛ 2 . МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ - ВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕНОР У КОНТЕКСТІ ДОБИ

2.1. Життєтворчість шлях М. Скала-Старицького у викликах еміграційного буття.

Мирослав Скала-Старицький – оперний співак, музично-громадський діяч, педагог, який більшість років свого життя прожив за межами рідного краю.

Народився Мирослав Старицький 13 червня 1909 року в містечку Скала-Подільську. З раннього дитинства батько водив сина до храму. Слухаючи церковний спів, маленький Мирослав згодом почав і сам співати альтом. З початком Першої Світової війни його батько пішов у військо. Через скрутну ситуацію та збільшення фронту, сім'ї довелося виїхати зі Скали та переїхати до села Ланівці. Завдяки цьому вони вижили, проживши там близько року. Після повернення до рідної домівки, Мирослав здійснив свою першу роль - Тараса Шевченка, в драматичному гуртку, яким керував його батько Григорій Старицький. Виконавши програму чотирирічної школи за два роки, Мирослав спробував вступити до гімназії в Чорткові, проте забракло місця і його не прийняли. Хлопчина займався у приватного вчителя. Згодом поїхав навчатися у Станіслав (Івано-Франківськ) до гімназії, де мав змогу в друге виконати роль Тараса Григоровича Шевченка. Через скрутне матеріальне становище, Мирослав не міг навчатися у Львові, тому почав працювати в кооперативах, де часто співав народних пісень.

З відкриттям Українського Народного театру ім. Івана Тобілевича в 1928 році, Мирослав Старицький стає його театральним артистом, а також починає працювати в театрі Й. Стадника та хорі «Думка». Гастролуючи з

мандрівними театрами по заході України, юнак здобуває цінний досвід праці з такими постатями як Володимир Бравицький (учень Леся Курбаса), Богдан Сарамба (композитор, театральний діяч, диригент,) Йосип Стадник (режисер постановник) . Мирослав Старицький виконує партії Петра в опері «Наталка Полтавка» М. Лисенка , Андрія в «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, а також партії головних персонажів у таких оперетах як «Корневільські дзвони», «Весела вдова», «Циганський барон».

Згодом, завдяки переконанням Ярослава Барнича (автора українських оперет) Мирослав їде до Львова щоб навчатися професійного співу. На прослуховуваннях педагоги були в захваті від голосу хлопця та й хотіли вчити Старицького задарма щоб тільки він залишився у Львові. Незабаром юнак дізнається про стипендію для тенора на навчання та наважується на її здобуття . Мирослав прослуховується у львівського професора Адама Дідура, який захоплюється молодим співаком і особисто допомагає хлопцю здобути стипендію. Завдяки чому в 1937 році Старицький стає студентом Львівського Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка, де навчався співу в професорки Лідії Улуханової.

Через рік навчання Мирослав виконує роль Молодого Фауста в опері «Фауст» Ш.Гуно, яку поставила студентська молодь. За відгуками критика, вистава була досить успішною. Наступного року Старицький бере участь у конкурсі співаків серед найбільш здібних студентів-вокалістів. Результати цього конкурсу ледь не залишили Мирослава без стипендії та навчання, оскільки він не отримав жодного призового місця, бо члени журі пішли проти професорки Л. Улуханової. Проте за молодого співака заступилися: Нестор Нижанківський, Станіслав Людкевич та багато інших педагогів-митців, які допомогли вберегти стипендію Старицького.

Згодом Мирослав виступає на польському радіо, де має успіх та стає його солістом, співаючи українську програму. Опісля, дає перші три власні концерти - у Борщеві, Чорткові та рідненькій Скалі. Зали переповнені слухачами, які є в захваті від чудового голосу співака.

Мирослав готується до вступу в Італію на навчання, проте більшовицька влада змушує залишитися Старицького у Львові, де він продовжує навчання та працює на Львівському радіо. В 1939 році зустрічає свою майбутню кохану дружину Євгенію Ласовську. На той час вже відому співачку з кришталевим, дзвінким, ніжним, прозорим голосом та майстерним акторським талантом.

Євгенія як примадонна виступала у театрах Польщі, виконуючи основні партії в оперетах: «Вікторія та її гусари», «Королева чардашу», «Фіалка Монмартра», «Весела вдова». Виконувала ключові ролі у Литовському театрі «Лютня», а саме у оперетах «Царевич», «Гарна Олена», «Чар вальсу», «Ясноволосий циган» та інших. А також співала у Львівській опері в образах: Мікаели з опери «Кармен», Мюзетти з опери «Богема». Через погіршення здоров'я вимушена відмовитися від праці в театрі, тому від 1939 року на постійній основі працює на Львівському радіо[12, С. 40]. За два роки після знайомства, Євгенія Ласовська та Мирослав Старицький створили нову сім'ю.

Під час перебування Мирослава у Києві як члена творчої делегації серед найбільш здібних студентів та педагогів консерваторії, його дуже хвалили і радили працювати в Київському оперному театрі, проте співак відмовився. Повернувшись до Львова, Мирослав завершує навчання у консерваторії, працює на радіо, а також отримує нову працю, як соліст Українського оперного театру «Львівська опера». Працює спільно з кращими митцями того часу: режисером Йосипом Стадником, диригентом

і композитором Ярославом Барничем, акторами та співаками - В. Тисяк, О.Бенцалевою, І. Рубчак, Є.Ласовською, З. Дольницьким і ще з багатьма популярними оперними виконавцями. В театрі Старицький співає партії першого тенора, отримуючи багато позитивних відгуків від музичних критиків, які хвалять не тільки його природні дані, але й виконавські аспекти. Проте незабаром почалася конкуренція серед тенорів, які через заздрість, різними хитрощами хотіли нашкодити Мирославу. Старицький не витримує такої ворожнечі і йде з театру.

В 1942 році їде до Відня, де хоче навчатися і скласти іспити щоб здобути звання оперного співака. Але не отримує дозволу, через те, що не знає мови. Мирослав вимушений вчити німецьку мову, а також оперні партії цією ж мовою. На завершення року чудового складає державні іспити. Згодом Старицький отримав запрошення від директора театру у Кайзерслаутерні співати ролі першого тенора. Тому разом з дружиною їде на Захід Німеччини.

У театрі Мирослав мав заспівати партію Рудольфа у опері «Богема». Виступ був чудовий, слухачі захоплювалися грою Старицького. Це був його успішний дебют на іноземній сцені. А директор оперного театру ставив у приклад Мирослава іншим тенорам за прекрасну гру.

В цьому ж році співак дізнається про втрату батька та їде на його похорон до Скали, де востаннє перебуває у рідному краю. Через більшовицьку владу, в майбутньому вже не в змозі приїхати до батьківщини, розуміючи загрозу ув'язнення або розстрілу. Проте дуже тужив за домівкою та писав про неї у листах: «Я нічого так собі не бажаю, як вернутися додому. До Скали, до Львова, до Києва, на Україну»[4, С. 373].

Повертається до праці в театр Кайзерслявтерна, де з великою наснагою виконує все нові та нові ролі. Успішно співає партії: Пінкертон

(«Мадам Баттерфляй» Пуччіні), Георга («Якубінер» Дворжака), Шевальє де Гріє («Манон Леско» Пуччіні), Герцога («Ріголетто» Верді), Штоєрмана («Летючий Голандець» Вагнера), Альваро («Сила долі» Верді), Альфреда («Травіата» Верді). А Також гастролює у Празі, Брно, Берліні. На кінець війни повертається до Відня .

2.2. Творча діяльність М. Скала-Старицького на європейських оперних сценах

Мирослав Старицький стає улюбленцем австрійської публіки. Співає партії першого тенора у Віденській Народній Опері «Volksoper». Виступає у радіопередачах та найбільших концертних залах Відня. Концертує у Зальцбурзі, де преса високо оцінює природні можливості та технічний мистецький рівень співака. Гастролює в міських театрах: Ляндека, Лінца, Інсбурга, Брегенца, Бад-Гастайна та багатьох інших містах Австрії. Слухачі зачаровуються видатним співаком. В газетах Старицького називають «Тенором з Божої ласки» та «Королем співаків» [18]. Мирослав створює собі сценічний псевдонім Міро Скаля під яким згодом співає у американських, африканських та європейських оперних театрах.

У 1947 році Скала-Старицький переїжджає до Парижа. Здійснює сольний концерт у славетному паризькому залі «ГАВО», де митець показує майстерний виконавський рівень. Виконує українські солоспіви, твори українських авторів, а також народні пісні та європейський репертуар. Французькі критики пишуть схвальні відгуки : «Ось справжній тенор! Повний і теплий голос Міро Скали, його знаменитий стиль та інтерпретація ставлять його в ряд найкращих представників «бельканто»»[13].

Мирослав активно виступає по французькому телебаченні та радіо, бере участь у багатьох французьких та українських імпрезах. В 1947 році спільно з А. Каралісом, а також А. Вирсою засновує в Парижі (Об'єднання

українських професійних музик) ОУЛКП . Вони прагнуть видавати твори українських композиторів та популяризувати творчість митців української діаспори. У 1948 році Старицького запрошують до Іспанії, де митець чудово концертує на сценах Барселони та Мадрида. Отримує змогу співати на всесвітньовідомій сцені оперного театру «Gran teatro del Liceo», на якій на цей час виступали найвідоміші співаки, режисери та диригенти світу. Міро Скаля співає разом із Євгенією Зарицькою відомою українською оперною співачкою. Виступ є вельми успішний, що додає Скала-Старицькому впевненості та натхнення у подальшій роботі.

Часто листується із своїм товаришем Мирославом Антоновичем, керівником Візантійського хору. У їх листуванні Міро Скаля часто дає поради та побажання щодо творчості хору. Пишається, що завдяки чудовому колективу під керівництвом Антоновича, іноземці радо сприймають українську музику і хочуть її виконувати. У листах Старицький писав : «Це власне те, про що ми мріяли вже віками» [8, С. 152], «Твій хор сміло може тепер конкурувати з найкращими хорами в світі» [8, С. 157]. Листування двох митців тривало понад 20 років». Скала Старицький називає Антоновича: «найбільш талановитим диригентом після Кошиця» [8, С.156].

Активно вчить партії французькою мовою. Вдало виступає у ролі Рудольфа (в опері «Богема» Пуччіні) на сцені Паризької Державної комічної опери. Досконало виконує партію Фауста (в опері «Фауст» Ш.Гуно) в опері міста Ліллі. Про голос Міро Скалі пишуть, що він вельми привабливий, надзвичайно високий, повний сонця. Старицький вражає публіку неймовірним виконанням в образі Каварадоссі (в опері «Тоска» Пуччіні). Співає у Брюсселі, а також Марокко. Згодом Мирослав Скала-Старицький нагороджується срібною медаллю та дипломом міста Париж, за мистецькі досягнення.

В 1950 році митець співає в Цюрихському міському театрі в ролі Ізмаїла (з опери «Набукко»), а також Герцога (в опері «Ріголетто» Верді). Швейцарські слухачі гучними оплесками вітають українського маестро, який їм вельми подобається своєю вокальною віртуозністю [12, С. 66].

Старицького запрошують у Великий Оперний театр французького міста Бордо, виконати партію Ігоря (у нещодавно віднайденій опері «Іван IV» Ж.Бізе). Виступ настільки справляє враження на публіку, що Міро Скаля стає відомим в усій Європі. В подальшому виконує цю роль в Англії, Німеччині та Швейцарії.

Мирослав продовжує концертувати у Франції, де голос Міро Скалі звучить оксамитово м'яко, витримано, блискуче та надзвичайно сильно у верхньому регістрі. Фахові критики не перестають хвалити співака [12, С. 68]. Незабаром Старицький отримує нагоду співати партії першого тенора у Королівському театрі «Ля Моне». Маестро тріумфує в операх : «Тоска» Пуччіні (у ролі Каварадоссі), «Кавалерія Рустіка» Леонкавалло (у ролі Туріду), «Богема» Пуччіні (у ролі Рудольфа), «Прокляття Фауста» Берліоза (у ролі Фауста), «Ромео і Джульєтта» Гуно (у ролі Ромео), «Шукачі перлів» Бізе (у ролі Надира), «Травіата» Верді (у ролі Альфреда), «Мадам Батерфляй» Пуччіні (у ролі Пінкертон). Авторитетний музичний критик Франції пише: «Пан Міро Скаля вміє надати сильну експресію своєму співові. Його повний голос зовсім досконало відповідає ролі д-ра Фауста. Що за чистота голосу! Що за блискучий тон у вищих регістрах, чудово витриманий, природній в таких тонах, «сі» і високе «до», скільки емоції!» [12, С. 69]. В бельгійській пресі високо оцінюють красу звуку, та прекрасну акторську гру Мирослава. Митець постійно наголошує, що він є українець.

Скала-Старицького запрошують в Америку до відомого театру Метрополітен-Опера. Мирослав дає сольний концерт у «Town-Hall» в Нью-Йорку, виконуючи українські народні пісні, а також твори Людкевича,

Січинського, Соневицького різними мовами. На цьому концерті йому акомпонує сам композитор, піаніст та диригент Ігор Соневицький. Про співака схвально пише газета «Нью-Йорк Таймс»[3, С. 23]. Згодом Міро Скаля концертує у Швейцарії, Бельгії, Франції, Тунісі, Алжирі, Марокко. Протягом 1959-1961 років активно гастролує в Канаді та Америці, а саме у Сакстауні, Едмонтоні, Ванкувері, Торонто, Монреалі, Оттаві, Клівленді, Сан-Франциско, Філадельфії, Чикаго. Особливе враження у слухачів викликає Молитва Андрія із опери «Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемовського. У місті Вінніпезь Старицький бере участь у великому концерті присвяченому Тарасові Шевченку, щодо сторіччя від його смерті та відкриття пам'ятника величному Кобзареві. А також співає на Шевченківському концерті у Лос-Анджелесі та на високому мистецькому рівні виконує партію Андрія в опері «Катерина» (М. Аркаса) у Детройті. Опісля Мирослав Скала-Старицький отримує визначну нагороду – Золотий Ключ Детройта.

У Форт-Вільям митець приїздить з українською концертною програмою, де виконує твори: «Чого мені тяжко» О. Бобикевича, «Тоді, як, Господи» М. Леонтовича, «Засумуй, трембіто» Н. Нижанківського, «Гетьмани» М. Лисенка, «Минули літа молодії» О. Нижанківського, «Ой гляну я» М. Волошина, «Мамо моя» А. Гнатишина, арію Андрія з опери «Тарас Бульба» М. Лисенка. Чим популяризує творчість українських та діаспорних композиторів, публіка із насолодою слухає голос маестро.

Міро Скаля записує дев'ять платівок. Спершу у Канаді та Америці: Українській фірмі «Арка», де представлені пісні українських композиторів В.Барвінського, А.Гнатишина, С.Людкевича, Я.Лопатинського, а також арії з опер Верді та Пуччіні; Фірмі «Хвилі Дністра» де, звучать солоспіви українських композиторів у супроводі оркестру «Ле Моне». Згодом Фірмі «Ехо» в Монреалі записує оперні арії композиторів Понкієллі та Верді, а також солоспіви українських композиторів. У Англійській фірмі «London»

записує тринадцять українських народних пісень оброблених відомими українськими композиторами, а також арії із опер українських композиторів у супроводі оркестру. Відгуки щодо платівок є вельми схвальні. Старицького хвалять за яскравий природній голос, блискучу та чітку дикцію, правильну вимову та передачу почуттів українського народу[10].

Мирослав Скала-Старицький повертається до Парижу, бере участь в урочистому концерті приуроченому сто двадцяти річчю від дня народження великого генія, українського композитора Миколи Лисенка. Незабаром Міро Скаля концертує Великобританією, виконуючи програму творів цього ж композитора. Вельми успішно співає у Манчестері, Лестері, Единбурзі, Ноттінгемі, Лондоні. Отримує чудові відгуки від українських слухачів. Згодом гастролує Німеччиною, де виступає разом із піаністкою Галиною Коваль та сопрано Ольгою Лукою.

З нагоди святкування столітнього ювілею Братства св. Варвари в 1962 році Старицького запрошують до Відня. Куди він з теплотою приїжджає щоб побачитись із товаришем Андрієм Гнатишиним українським диригентом, відомим композитором, педагогом та заступником голови Братства.

В 1963 році Міро Скала у Парижі відкриває музично-драматичну студію для української молоді в діаспорі, де навчає акторській професійній майстерності та співу. За допомогою студії молодь знайомиться з українською культурою, музикою та мистецтвом. Студія формує акторів та співаків, а також справжніх українських патріотів. Загалом випускає близько тридцяти співаків, серед яких - Уляна Чайківська (драматичне сопрано), Лариса Вітошинська (сопрано), Ірка Зелена (колоратурне сопрано), Одарка Андріїшин (ліричне сопрано), Данило Ганяк (бас), Марія Тирпич (колоратурне сопрано), Василь Бідник (тенор), Ліза Сенткевич (меццо-сопрано). Незабаром деякі з них успішно виступають на концертних

та оперних сценах. Скала-Старицький навчає співу власним методом, який називає «українським». Де співак повинен задіювати всього себе під час співу. Спів поєднує в собі: серце, голос, чуття, розум, музикальність, темперамент, розуміння тексту, музики, стилю, набуту та вроджену культуру, відчуття фрази, ритму, культуру вимови та мови [15]. Вихованці студії беруть участь у різноманітних українських та французьких заходах, декламують вірші: українською, англійською, німецькою, французькою мовами; читають прозу українських письменників; пропагують українське мистецтво у Великобританії і Франції - у величних концертах на пошану Митрополита Андрея Шептицького, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки. Виступають у Лондоні, Парижі, Сошо, Шарлелуа, Вульвертергермиштані, а також у Конгресі світового об'єднання матерів.

У 1966 році Студійці спільно із вчителем Мирославом Скала-Старицьким організовують у Парижі вельми успішний вокально-літературний вечір присвячений пам'яті українського поета Олександра Олеся, де на високому мистецькому рівні виконують свою програму.

Міро Скаля ставить перед собою мету створити біографічний літопис українських митців, проте цю мрію йому не вдається втілити в життя. Мирослав важко витримує смерть коханої дружини Євгенії Ласовської. Закривається в собі через душевну пустку та постійно відвідує могилу дружини. У 1969 році в Парижі на концерті щодо п'ятдесятиріччя проголошення соборності української землі, організованим Українським Центральним Громадським Комітетом, Скала-Старицький останні раз виступає на сцені, виконавши твори: «Рідний край» , «Ой, Дніпре, Дніпре» О. Бобикевича на вірші Г.Чупринки та «Гомоніла Україна» М. Лисенка на вірші Т.Шевченка. Виступ є зачаровуючим, Міро Скаля співає досконало технічно, пропускає всі емоції, пережиття через себе, неначе прощається із публікою [12, С. 100]. Отримує величезні овації.

17 лютого 1969 року Мирослав Скала-Старицький померав біля власної домівки від крововиливу. Його поховали на цвинтарі міста Епіне у Франції.

Завдяки родичам дружини Мирослава, а саме сімейству Соневицьких з Нью-Йорка, які привезли всі матеріали до України, вбереглася пам'ятка про творчість видатного співака, талановитого педагога, активного громадського діяча та великого патріота рідної України Мирослава Скала-Старицького.

2.3 Композиторська грань таланту великого тенора М. Скала-Старицького (на прикладі твору «За волю України», слова і музика М. Скала-Старицького)

Будучи оперним і камерним співаком, митець також захоплювався написанням композицій. Хочу навести приклад одного твору «За волю України», де автором слів і музики є Мирослав Скала-Старицький. Вона зберігається у архіві його давнього колеги, музиколога і диригента М. Антоновича, який під час Другої світової війни емігрував до Нідерландів і там створив знаменитий хор з голландців «Візантійський хор». Їх листування тривало багато років, воно зберігається у архіві Антоновича в Лабораторії медієвістичних досліджень ЛНУ ім. І. Франка і потребує свого опрацювання.

У цій композиції Міро Скаля яскраво показує незламність духу українців на чужині, він наголошує на протистоянні з ворогами за волю та щастя України, впевненість у

досягненні мети. Скала-Старицький написав патріотичний солоспів, де передав глибокі почуття терпіння і боротьби за вільність української землі. Цей твір написаний для професійних тенорів, оскільки є у високій теситурі.

Це наскрізна композиція у героїчній тональності Ля мажор, з шеститактовим вступом в ля мінорі, у якому згадується туга й біль на чужині. Рішуча, маршового характеру мелодія, високі ля яскраво підкреслюють незламний настрій, який композитор передає у композиції. Віру й завзяття патріотичної боротьби, героїчний пафос композитор передає всіма засобами музичної риторики - мелодика твору має чіткий метро-ритмічний малюнок, який підсилюють фігурації шістнадцятками, а потім і тридцять другими на педалі в басу, висхідні інтонації, великі інтервальні скачки, і в кульмінації – ля другої октави на ферматі на слові – Україна.

ВИСНОВКИ

Через складні часові обставини, багато українських творчих особистостей були змушені емігрувати. Будучи за межами батьківщини, українські митці любили рідний край, продовжували розвивати українське і пишалися, що вони є українцями. Завдяки активним культурним діячам, світ дізнався про українську пісню, поезію, культуру. Багато осередків Європейського та Американського континентів прихистило українців. Велика кількість українських колективів: оркестрових, хорових, танцювальних, театральних виступали у еміграції. Наш народ показав світу, що має вельми високий музично-культурний рівень. Критики захоплювалися українськими композиціями та виконавцями. На думку тодішніх критиків, серед світових оперних співаків і співачок, українські займали високе місце. Хоча через більшовицьку владу, яка знищувала культуру і все українське, у нас про це майже нічого не відомо.

Українські тенори солювали у світових театрах, співали на найвідоміших оперних сценах планети. Маючи унікальні голоси, сяючи у світовому музичному просторі, не забували української пісні. Співаки постійно мали в репертуарі рідні солоспіви та народні пісні. Мирослав Скала-Старийкий, Олександр Мишуга, Євген Гушалевич, Клим Чічка-Андрієнко, Михайло Голинський, Роман Любинецький, Теодор Пасічинський, Орест Руснак, Модест Менцинський. Всі вони були чудовими тенорами, які прославилися на чужій землі, проте завжди підтримували українське і розвивали українську музичну культуру за межами рідного краю.

Мирослав Скала-Старицький здійснив дуже плідну творчу діяльність. Вельми пропагував українську пісню на чужоземних сценах, вмів чудово передати глибокі внутрішній почуття композиційних змістів. Будучи першокласним співаком, Міро Скаля вніс великий вклад у популяризацію української музики за кордоном. Ведучи педагогічну діяльність, маестро навчив плеяду співаків та співачок не лише співу, але й драматичній майстерності. Скала-Старицький вчив студентів віддавати повністю себе під час виконання твору. Митець посприяв також культурно-мистецькому розвитку своїх вихованців.

Ще один аспект творчої діяльності М. Скала-Старицького – це композиторська творчість. На сьогодні нам невідомо, скільки композицій написав видатний співак, однак його твір «За волю України» - це сповнений героїчного пафосу солоспів для тенора, у якому музично-стилістичними засобами М. Скала-Старицький втілює образно-емоційний зміст героїчної, незламної боротьби за волю України, яка є патріотичним обов'язком мистців української еміграції.

У підсумку, можна стверджувати, що українські митці при будь-яких важких випробуваннях мали незламний дух, який допомагав їм постійно підтримувати і розвивати українське. Всупереч непростим умовам буття в еміграції, наші співаки і співачки досягали висот вокальної майстерності, і поширювали українську культуру і пісню у світі..

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бояновська Л. Лаври і терни Мирослава Скали-Старицького. Тернопіль. 1995 рік. Ч. 3. С. 61-65.
2. Витвицький В. Музичними шляхами. *Сучасність*. Мюнхен. 1989. С. 54.
3. Вітошинська Л. Лаври Міро Скали. *Музика*. 1991. Ч. 6 . С. 23-25.
4. Карась Г. В. Оперні та концертно камерні співаки української діаспори. *Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія*. Івано-Франківськ, 2012. С 350-383.
5. Карась. Г. В. Особливості музичного життя українських громад у країнах світу, культурно-мистецькі осередки і постаті. *Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія*. Івано-Франківськ, 2012. С 223-251.
6. Колянківський М. Два вечори з Міро Скалею. *Ми і світ*. Париж. 1953. Ч. 4. С. 20-26.
7. Костюк О. Мирослав (Міро) Скала-Старицький. *Вісті*. США. 1966. Ч. 4. С. 4-9.
8. Лазаревич Є. Мирослав Антонович і Мирослав Скала-Старицький. *Українська музика*. Число 2 (4). Львів, 2012. С. 147-160.
9. Михальчишин Я. На оперних сценах світу. *Наше слово*. Варшава, 1982. Ч. 29.

10. Наумович С. Мирослав Скала-Старицький на платівках. *Гомін України*. Канада – США. 1959. Ч. 47.
11. Наумович С. Паризькі нотатки. *Українська думка*. Лондон. 1966. Ч. 24.
12. Петраш Б. Тенор з Божої ласки. Тернопіль, Астон, 1999 рік. 204 с.
13. Рудницький А. Історія української музики. *Дніпрова хвиля*. Мюнхен. 1963.
14. Савицький Р. Шкільні імпрези. *Українська музика*. 1939. Ч. 7-8. С.141.
15. Скала-Старицький М. Моя метода співу. *Свобода*. США. 1966. Ч. 133.
16. Соневицький І. Скала-Старицький Мирослав. Львів, Атлас, 2000 рік. 95 с.
17. Шалайський В. Міро Скаля – співак з України. *Дзвін*. 1995. Ч. 7.
18. Linzer Tageblatt. Австрія. 1946. 23 жовтня.